

ОМИЛҲОИ РУШДИ ИҚТИСОДИ ШОҲИГАРИИ ТАЙЛАНД

СОҲИБИ БАҲРУЛО

докторанти (PhD)-и ИОМДОА АМИТ, Суроға: 734025, Тоҷикистон, ш.
 Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33. Тел.: (+992) 917-82-02-02. E-mail:
sohibbahrulo@gmail.com

Дар мақолаи мазкур муаллиф омилҳо ва роҳҳои рушди иқтисодии Шоҳигарии Тайланд давраҳои рушд, далелҳои таърихӣ он, махсусиятҳои миллии рушди иқтисодӣ дар ин кишварро мавриди таҳқиқ қарор намуд. Тайланд яке аз минтақаи пешрафтаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ба шумор рафта, рушди босуръати иқтисодии Тайланд аз ислоҳоти иқтисодӣ, истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ ва мавқеи ҷуғрофии он вобастагӣ дорад. Омӯзиши таҷрибаи ислоҳоти иқтисодӣ иҷтимоии Осиёи Ҷанубу Шарқӣ махсусан Тайланд аҳаммияти калони илмию амалӣ дорад. Махсусан омӯзиши рушди саноати Тайланд барои кишвари мо-Ҷумҳурии Тоҷикистон, имрӯзҳо ки босуръат саноатикунони босуръатро ҳамчун ҳадафи стратегии худ қарор додааст, ба манфиати кор ҳоҳад буд.

Калидвожаҳо: *Осиёи Ҷанубу Шарқӣ, Шоҳигарии Тайланд, Тоҷикистон, таърих, иқтисодӣ, сиёсӣ, омилҳо, ислоҳот.*

Шоҳигарии Тайланд дар минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (ОҶШ) ҷойгир буда, дар қисми ҷанубу ғарбии нимҷазираи Ҳиндхитой ва дар шимоли нимҷазираи Малай мавқеъ дорад. Шоҳигарии Тайланд ҳамчун давлати монархиявӣ ва конституционии парламентӣ соли 1238 ташкил шуда, мустамликаи ягон давлат нашудааст [1, 56-96]. Тайланд бо давлатҳои Бирма, Лаос, Камбоҷа ва Малайзия ҳамсарҳад мебошад. Шаҳри Банкок пойтахти Тайланд буда, бо масоҳати 513,120 км² дар ҷаҳон ҷойи 50-умро ишғол мекунад ва тибқи маълумоти соли 2021 аҳолии он 66,171,493 нафар мебошад [7].

Мавриди зикр аст, ки омилҳои асосии рушди Тайланд, аз ҷумла хусусиятҳои фазои соҳибкорӣ, тавозуни содироту воридот дар савдои берунӣ, тадбирҳои андешидашуда ҳуқуқӣ дар соҳаи танзими давлатии фаъолияти иқтисодӣ ва сармоягузориҳои хориҷӣ, санадҳои меъёрию ҳуқуқие, ки барои фаъолияти савдои берунӣ, тарифи гумрукӣ, қонунгузориҳои танзимкунандаи сармоягузориҳои хориҷӣ, танзими асъор, ҳифзи моликияти зеҳнӣ, танзими минтақаҳои махсуси иқтисодӣ, тамоюлҳои рушди сайёҳӣ, тавсияҳо барои содиркунандагон, маҳдудиятҳои савдои ҷорӣ, хусусиятҳои

танзими гумрукӣ ва тарифӣ ҳангоми воридот, марказҳои асосии логистикӣ, қоидаҳои умумии дастрасӣ ба бозор, шаклҳои ташкилию ҳуқуқии пешбурди соҳибкорӣ, тартиби бақайдгирии як ширкати нав, андозбандии корхонаҳо аз ҷумла корхонаҳо, ки иштироки хориҷӣ доранд, Ҳимояи ҳуқуқҳои содиркунандагон, усулҳои Ҳимоя, ҳалли баҳсҳои тижоратӣ, тартиби баррасии баҳсҳои дорои хусусияти иқтисодӣ, ширкатҳои ҳуқуқӣ ва ширкатҳои ҳуқуқшиносӣ, ки эътимодноқанд ва санҷиши эътибори тижоратии шарикони тижоратӣ мебошад.

Қайд кардан ба маврид аст, ки Тайланд аз рӯи нишондиҳандаҳои иқтисодӣ дар Осиёи Ҷанубу Шарқӣ қойи дуумро ишғол мекунад. Сатҳи Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ дар соли 2019 ба беш аз 530 миллиард доллар расидааст. Асоси иқтисодиётро соҳаҳои хизматрасонӣ ва сайёҳӣ (қариб 50% ММД), саноат (40%), кишоварзӣ (10%) ташкил медиҳанд. Кишвар аз рӯи захираҳои маъдан ва рушди саноат дар минтақа қойи 4-умро ишғол мекунад. Иқтисодиёти кишвар бештар аз содирот вобаста аст-тақрибан 2/3 ММД-ро ташкил медиҳад. Истеҳсоли асбобҳои барқӣ бузургтарин бахши содироти Тайланд буда, тақрибан 15% ҳаҷми умумии содиротро ташкил медиҳад. Тайланд дар истеҳсол ва фурӯши мошинҳо дар доираи АСЕАН пешсаф аст, ки содироти он ба 200 ҳазор адад дар як сол мерасад ва инчунин яке аз калонтарин таъминкунандаи алови (элементи кимиёвӣ нуқра-сафед) ва волфрам дар бозори ҷаҳонӣ мебошад. Дар содироти харчанги баҳрӣ, кокос, ҷуворимакка, лӯбиё, гаҷ ва найшакар мавқеи пешсафро ишғол мекунад.

Тайланд кишвари агросаноатӣ ва нави саноатӣ ба шумор меравад. Соҳаҳои саноати электронӣ, васли қисмҳои автомобил, ҷавоҳирот ва саноати нафту кимиё дар ин кишвар рушд ёфтааст. Аз ҷумла, соҳаи кишоварзӣ ва сайёҳӣ ин давлатро машҳуру пешрафта гардонидааст. Маҳсулоти асосии воридотӣ: мошину таҷҳизоти электрикӣ; сӯзишвориҳои маъданӣ, аз ҷумла нафт; таҷҳизоти саноатӣ; ҷавоҳирот ва металҳои қиматбаҳо; металҳои сиёҳ, аз ҷумла пӯлод; воситаҳои нақлиёт; пластмас; таҷҳизоти тиббӣ, оптикӣ, техникӣ; кимиёи органикӣ мебошад[4].

Ҳамин тариқ, соҳаҳои электроника ва электротехника босуръат пешрафта, ба соҳаҳои муҳимтарини саноат табдил ёфтанд. Аз ин рӯ, дар Тайланд модели азнавсозии миллӣ пештар рушд кард, ки ба Япония, Кореяи Ҷанубӣ ва Сингапур дар солҳои 1960-1970 монандӣ дошт. Хусусияти рушди иқтисодӣ ва иҷтимоии Тайланд дар масъалаи модернизатсия тавассути Концепсияи «ҷабҳаи пеши иқтисодӣ» муайян карда шуд. Концепсияи мазкур бо назардошти мавқеи ҷуғрофии Тайланд, ки дар қисми минтақаи Осиёи

Чанубу Шарқӣ ҷойгир аст ва барои рақобати иқтисодию тиҷоратӣ ва соҳибшудан ба мақоми аввал дар минтақа номгузорӣ шудааст. Солҳои 1985-1995 рушди иқтисодиёти Тайланд ҳамасола 12,4%-ро ташкил меод. Ба бунёди инфрасохтори ҷадид иқдом намуда, ҳаракати молҳоро на танҳо дар ҳудуди як давлат, балки дар ҳудуди минтақаи ОҚШ ва минтақаи Осиёи Уқёнуси Ором ғаъл намудааст. Тайланд афзалиятро дар самти саноатикунони кишвар сараввал ба сектори хусусӣ дода, вазифаи рушди инфрасохторро ба худ гирифт. Ин вазифа ба ду қисм тақсим шуда буд:

1. техникӣ (энергетика, нақлиёт, обтаъминкунӣ);
2. иҷтимоӣ (маориф, илм, омодакунии кадрҳо, тандурустӣ).

Бояд қайд кард, ки Тайланд ба рушди технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ (ТИК) тавачҷуҳи зиёд медиҳад. Дар ТИК ду нақшаи генералии рушд барои солҳои 2002-2006 ва 2006-2010 равона гардида буд, ки дар натиҷаи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ба як қатор дастовардҳои нодир ноил гардид.

Тайланд бо таҷрибаву ислоҳот ва мушкilotи хосаи худ ва рушди соҳаҳои кишоварзӣ, саноат, технология ва сайёҳӣ яке аз кишварҳои калидии минтақаи Осиёи Чанубу Шарқӣ ба шумор меравад. Махсусан, соҳаи сайёҳии он хеле пеш рафта, бо шиори “Тайланди ҳайратовар” (Amazing Thailand) дар ҷаҳон маъруф гашта, бо тарғибу муаррифии имкониятҳо ва мавзёҳои сайёҳии худ ҳамасола 20%-и ММД-и худро аз ҳисоби ин соҳа ба даст меорад [4]. Масалан соли 2011 ба ин давлат 19 миллион нафар сайёҳон ташриф овардаанд, ки ин нишондод дараҷаи рекордӣ он замон маҳсуб меёфт.

Бояд қайд кард, ки соҳаи кишоварзӣ дар Тайланд бо низоми нави инноватсионӣ рушд ёфта, аз ҳисоби содироти шолӣ дар ҷаҳон ҷойи якумро ишғол менамояд. Соли 2017 дар ин соҳа аз ҳисоби содироти шолӣ ба 11,6 млн. тонн расида буд, ки даромади солонаш қариб, ки ба 5,1 миллиард доллари ИМА баробар буд. Зиёда аз 60%-и аҳолии Тайланд дар соҳаи хоҷагии қишлоқ машғул буда, сатҳи пасти бекорӣ ба 0,7% мерасад ва сатҳи таваррум бошад 2%-ро ташкил медиҳад [13].

Бояд қайд кард, ки нақши Шоҳ Пумпон Адунядед (Рама IX) дар рушди Тайланд ва ба кишвари нави саноатӣ табдил додани он басо бузург аст [5]. Бо ин кишвари афсонавӣ ва дорои таҷрибаи бойи сайёҳӣ, кишоварзӣ ва саноатӣ доштани робитаҳои зич дар замони муосир хеле муҳим арзёбӣ мегардад. Зеро кишварҳои Осиёи Чанубу Шарқӣ худ дар як муддати кӯтоҳ тавонистанд, ки нақши худро дар арсаи ҷаҳонӣ ҳамчун кишварҳои пешсафи Осиёи Чанубу Шарқӣ муаррифӣ созанд.

Нахустин нақшаи шашсолаи рушди иқтисодӣ дар солҳои 1961-1966 барои ташкили иқтисоди омехта таҳия шуда буд. Модернизатсия дар кишвар солҳои 50-ум аз соҳаи аграрӣ шуруъ гардида, якҷанд барномаҳо қабул карда шуданд, ки дар асоси онҳо рушди низоми обёрӣ ба роҳ монда шуд ва дар натиҷа, дар масоҳати 2,56 млн гектар заминҳо обёрӣ карда шуданд. Бештар ба манотиқи деҳот тавачҷуҳ карда шуда, корҳои муайян барои бунёди роҳҳо, таъмини об ва қувваи барқ хоҷагиҳои фермерӣ анҷом дода шуданд. Дар нақшаи панҷсолаи дуюм солҳои 1967-1971 ба ин вазифаҳо чораҳои дигар илова шуданд, ки ба масъалаи беҳтар кардани имконоти техникийи хоҷагиҳои деҳқонӣ ва ҷорӣ кардани усулҳои нисбатан пешрафтаи растанипарварӣ равона шуда буданд [6].

Тибқи нақшаҳои якум ва дуюми рушди иқтисодӣ барои таъмири таҷдиди низоми обёрӣ, аз ҷумла сохтани саддҳо, роҳҳо ва таъмини алоқа маводи зарурӣ ҷудо карда шуд. Дар натиҷа, дар соҳаи кишоварзӣ тағйироти назаррас ба амал омада, ба ҷойи се навъи маҳсулот акнун даҳ навъи он истеҳсол мешуд. Ин раванд имконят фароҳам овард, ки тадриҷан истеҳсолот рушд намояд ва маҳсулот ба содирот равона карда шавад.

Модернизатсияи хоҷагидорӣ миллӣ пас аз қабули қонун “Дар бораи рушди саноат” соли 1954 роҳандозӣ шуданд. Дар марҳалаи нахустини он Тайланд монанди Кореяи Ҷанубӣ, Сингапур ва Малайзия ба масъалаи муовизаи маҳсулоти воридотӣ тавачҷуҳ намуд. Ҳукумат барои таъсис ва рушди муҳимтарин корхонаҳои гуногунсоҳа мусоидат намуда, ҷиҳати барои барқароршавии саноати миллӣ асос гузошт. Пеш аз ҳама ба саноати коркард аҳамияти махсус дода шуда, ба корхонаҳое, ки аз маҳсулоти тайёр истифода мекарданд, тавсия дода шуд, ки ба истеҳсоли бевоситаи он пардозанд. Аз миёнаи солҳои 70-ум Тайланд ба содироти семент, қисмҳои эҳтиётии автомобил, либоси тайёр, телевизорҳо, маҳсулоти саноати химия, кишоварзӣ ва ғайра шуруъ намуд. Электроника ва электротехника босуръат пеш рафта, ба соҳаҳои муҳимтарини саноат табдил ёфтанд. Сиёсати ҳукумат дар масъалаи коҳиш додани монеаҳои тарифӣ дар тиҷорати хориҷӣ ва либерализатсияи низоми сармоягузорӣ ба ин мусоидат намуд. Рушди босуръати иқтисодӣ вусъати модернизатсияи инфрасохторро талаб мекард. Дар Тайланд нисбат ба Малайзия ҷустуҷӯи конҳои нафту газ дертар шуруъ шудааст. Тибқи созишнома бо шаш ширкати хориҷӣ, ки ба ҷустуҷӯи нафту газ машғул буданд, соли 1981 филиали Ширкати “Royal Dutch Shell” дар қисмати марказии Тайланд ба кор шуруъ намуд. Ҳамчунин ҷустуҷӯи кони газ дар халиҷи Сиам бо муваффақият анҷом ёфт. Дар наздикии захираҳои

дар соҳили шарқӣ ёфтшуда, минтақаи саноатии бузург таъсис ёфт, ки худуди се музофотро дар бар мегирифт.

Хусусияти рушди иқтисодӣ ва иҷтимоии Тайланд дар масъалаи модернизатсия тавассути Концепсияи “ҷабҳаи пеши иқтисодӣ” муайян карда шуд. Бо назардошти мавқеи ҷуғрофии Тайланд, ки ба қавле дар ҷабҳаи пеши Осиёи Ҷанубу Шарқӣ барои муборизаи иқтисодӣ ва соҳибшудан ба мақоми аввал дар ин самт қарор дорад, ин концепсия чунин ном гирифтааст. Дар худуди солҳои 1980–1990-ум ба бунёди инфрасохтори ҷадид иқдом намуда, ҳаракати молҳоро на танҳо дар худуди як давлат, балки дар ОҚШ ва дар маҷмӯъ, тамоми минтақаи Осиё ва Уқёнуси Ором фаъол намуд. Нақши асосӣ дар масъалаи саноатикунонӣ сараввал ба сектори хусусӣ дода шуда, давлат вазифаи рушди инфрасохторро ба худ гирифт [2, 25]. Он ба ду гурӯҳ: техникӣ (энергетика, нақлиёт, обтаъминкунӣ) ва иҷтимоӣ (маориф, омодакунии кадрҳо, тандурустӣ) тақсим шуд. Муассисаҳои қарзӣ, ки бояд сектори хусусиро бо васоити молиявӣ таъмин мекарданд, ҳамчун ҷузъи инфрасохтори техникӣ муаррифӣ мешуданд.

Дар даҳсолаи минбаъда ҳукумат сиёсати либерализатсияи муҳити сармоягузорию пеш гирифт, ки он ба сармояи хориҷӣ ва ватанӣ шароит фароҳам овард. Аммо дар нақшаи рушди ҳафтум (1992–1996) ба масъалаи истифодаи захираҳои табиӣ муносибати ҷиддӣ сурат гирифт ва он ҳамчун минтақаҳои иқтисодии ҷадид боз ҳам баробар рушд намуд [2, 74].

Модернизатсияи инфрасохтор дар Тайланд ва рушди саноат ҷалби технологияи навро дар ин самт талаб мекард. Солҳои зиёд ин кишвар технологияро аз ИМА, Ҷопон, Олмон ва Британия ворид мекард, ки харчи онҳо ба миллиардҳо доллар мерасид [7]. Тибқи маълумоти Бонки Тайланд танҳо соли 1985 маблағе, ки барои хариди технологияи хориҷӣ сарф шудааст, 2 млрд 044 ҳазор батро ташкил дод. Пас аз даҳ сол ин маблағ се баробар афзуд [9]. Бо мақсади коҳиш додани вобастагии кишвар ба воридоти технологияи хориҷӣ ва таъсиси Пойгоҳи илмӣ-техникии худ Тайланд бо созмонҳои ҷаҳонӣ (UNDP, UNESCO, ESCAP) ва марказҳои илмию таълимӣ Канада, Итолиё, Япония, ИМА, Австралия, Шветсия, Белгия, Ҳолланд ва ғайра равобита судманд барқарор намуд [14].

Ҳукумати Тайланд эътироф намудааст, ки барои пешрафти иқтисодӣ-инноватсионӣ бояд институтҳои давлатӣ модернизатсия шаванд. Технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ дар асоси ду нақшаи генералии рушд барои солҳои 2002–2006 ва 2006–2010, ки ҷузъи нақшаҳои панҷсолаи ҳаштум ва нухум буданд, ба пешравӣ ноил гардиданд [8]. Барои амалӣ намудани нақшаи генералии дуҷуми рушди технологияҳои иттилоотӣ

ва коммуникатсионӣ аз ҳисоби давлат ва сектори хусусӣ барои корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ба маблағи 300 млн бат (0,4% ММД) сармоя ҷудо карда шуд.

Таҳияи Нақшаи генералии дуҷуми ТИК (2006–2009) бо таъки ба методологияҳои нав ҳисобҳо ва ҷамъовариҳои маълумотро дар сатҳи нисбатан мураккаб тақозо мекард. Маркази миллии электроника ва технологияҳои компютерӣ, Агентии миллии рушди илм ва технология, Вазорати технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ дар якҷоягӣ ба ҷамъовариҳои маълумот пардохта, масъалаи рушди ТИК-ро дар Тайланд баррасӣ намуданд. Дар натиҷа, вазъи телекоммуникатсия, интернет, радиошунавонӣ, телевизион, тиҷорати электронӣ, бозори технологияҳо, таъминот бо кадрҳои соҳибхистас, тафтиши корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ва патентҳо, истифодаи технологияҳои иттилоотӣ дар усулҳои идоракунии давлат ва вазъи маркази умумии иттилоотӣ тадқиқ шуданд.

Васеъ истифода намудани шабакаи Интернет дар Тайланд имкон дод, ки тиҷорати электронӣ, ки омили муҳимтарин барои баланд бардоштани рақобатпазирии ширкатҳои саноатӣ ва тиҷоратӣ мебошад, боз ҳам рушд ёбад. Дар солҳои охир ширкатҳои бузург, ки аз интернет истифода мекарданд, дар ҳаҷми 1,5 трлн бат даромади иловагӣ ба даст оварданд[12]. Ба ғайр аз ин, дар Тайланд шакли нави идоракунии давлатӣ бо номи «ҳукумати электронӣ» ба вуҷуд омад, ки афзалияти он аён аст: кам кардани иштибоҳ, аксуламали ғаври ба ҳодисот ва ҷавобҳои ғаври ба суолҳо, кори шабонарӯзӣ ва ғайра. Яъне, ин давлат дар самти илму техника ва инноватсияву модернизатсия яке аз кишварҳои пешсафи минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ба шумор меравад. Ба ғайр аз ин Тайланд дар арсаи ҷаҳон бо нишондодҳои бузурги соҳаи кишоварзӣ ва сатҳи баланди соҳаи сайёҳӣ ва хизматрасонӣ машҳур мебошад.

Бештар васоити электронии алоқа дар низоми давлатӣ паҳн гардида, соли 2003 99,6% агентҳои давлатӣ веб-сайтҳои худро доштанд. Бо назардошти он, ки рушди соҳаи нанобиотехнология хеле муҳим мебошад, олимони Тайланд нахустин шуда вакцинаи тиббии ҳунинро дар ҷаҳон кашф намуданд, ки дастоварди бузург маҳсуб меёбад[13]. Имрӯзҳо элитаи нави сиёсӣ иқтисодии кишвар ба стратегияи нави иқтисодии хориҷӣ рӯ овардааст, ки ба истеҳсоли маҳсулоти наватарин равона шуда, бозори фурушро ҷустуҷӯ менамояд. Баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои молиявӣ ва суръат бахшидан ба раванди мубодилаи воситаҳои пулӣ маҳз бо сабаби ҷорӣ кардани технологияҳои компютерӣ дар соҳаи бонкдорӣ амалӣ мешавад. Ҳукумат дар ҳама зинаҳо навоариҳои иқтисодиро дастгирӣ менамояд.

Ҳамин тариқ, ҳар як давлати мутарикқӣ равишҳои худро тибқи ҳадафҳои стратегӣ, ки дар татбиқи амалии он ба миён меоянд, пайваста ташаккул медиҳад. Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки як давлати рӯ ба тараққӣ буда, барои тадбиқи Стратегияи миллии рушди Тоҷикистон то соли 2030 ва ҳадафи 4-ми саноаткунони кишвар метавонад аз таҷрибаи бойи Тайланд омӯхт ва роҳҳои беҳтарро барои амалишавии стратегияи кишвар истифода бурд.

АДАБИЁТ:

1. Атлас мира: Максимально подробная информация/ Руководители проекта: А. Н. Бушнев, А. П. Притворов. -Москва: АСТ, 2017. - С. 56. -96 с. -ISBN 978-5-17-10261-4

2. Грикуров С.С. Политика тайландского правительства в области промышленности//Экономическая политика и государственный капитализм в странах Востока. М., 1972. с.200

3. Костюнина Г.М. Развитие социально-трудовых отношений в Таиланде.// Труд за рубежом. 2002. №4. С.123-135. (Kostyunina G.M. Razvitye sotcialno-trudovikh otnosheniy v Tailande.//Trud za rubejom. 2002. №4. S.123-135).

4. Краткий обзор экономики Таиланда: [Манбаи электронӣ] URL: <https://vietnam.mfa.gov.by/ru/exportby/taiozbor/taiecon/> (санаи мурочиат: 20.01.2022).

5. Пхумипон Адульядет: [Манбаи электронӣ] URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%BD_%D0%90%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D0%B4%D0%B5%D1%82 (санаи мурочиат:16.04.2022).

6. Ребрикова Н.В., Калашников Н.И. Таиланд общество и государство [1984].с.274 pdf [Манбаи электронӣ] URL: https://vk.com/doc77866587_529812372?hash=aZLbCdMhMNKBCZKdy4RWl8RXZQVkBjGjsxFztOmqqfHs&dl=CVSxIBDMqT49jk1OIGQ7u8EA40cVpgtCanjegkwvzL4 (санаи мурочиат 16.03.2022).

7. Тайланд_Bureau_of_Registration_Administration 2021 [Манбаи электронӣ] URL:<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B0%D0%B8%D0%B%D0%B0%D0%BD%D0%B4#CITEREFThe>.

8. Экономика Таиланда: промышленность, сельское хозяйство, внешняя торговля [Манбаи электронӣ] URL:<http://www.gecont.ru/articles/econ/Tailand.htm> (санаи мурочиат 17.03.2022).

9. 15 Ease of Doing Business in Thailand. DOING BUSINESS Measuring Business Regulations. The World Bank. [Манбаи электронӣ] URL: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/thailand/>(санаи мурочиат 17.03.2022).

10. Bank of Thailand; Thailand ICT Indicators. Series 1, October 2003. С

11. Thailand Development Experience and Strategies for Twenty First Century. Bangkok, 1995. С. 25-26

12. Thailand ICT Indicators. Moving towards the Information Society. Series 1. Bangkok, 2003.

13. The complex relationship between anti-corruption measures and industrial development levels in Singapore, Hong-Kong, Malaysia and Thailand// World Applied Sciences Journal. - 2014. - №30 (11). - P. 1632-1635.

14. Trade With Thailand. Bangkok, 2002, т. 2, № 1.

ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ КОРОЛЕВСТВА ТАИЛАНД

СОХИБИ БАХРУЛО

докторант (PhD) ИИПСАЕ НАНТ. Адрес: 734025, Таджикистан, г.

Душанбе, пр.Рудаки, 33. Тел.: (+992) 917-82-02-02. E-mail:

sohibbahrulo@gmail.com

В данной статье автор рассматривают факторы экономического развития Королевства Таиланд, этапы его развития, факты его истории, национальные особенности экономического развития в этой стране. Таиланд - один из самых развитых стран Юго-Восточной Азии. Быстрое экономическое развития Таиланда связано с экономическими реформами, рациональным использованием природных ресурсов и его географического положения. Изучение опыта экономических и социальных реформ в Юго-Восточной Азии, особенно в Таиланде, имеет большое научное и практическое значение. В частности, изучение развития таиландской промышленности будет очень полезно для Таджикистана, который в качестве своей стратегической цели поставил ускоренную индустриализацию.

Ключевые слова: Королевство Таиланд, Таджикистан, история, экономика, политика, факторы, реформы.

FACTORS OF ECONOMICAL DEVELOPMENT OF THE KINGDOM OF THAILAND

SOHIBI BAHRULO

PhD student, ISPAEC, NAST. Address: 734025, Tajikistan, Dushanbe city, 33
Rudaki ave. Tel.: (+992) 917820202. E-mail: sohibbahrulo@gmail.com

In this article, the authors consider the factors and ways of economic development of the Kingdom of Thailand, the stages of its development, the facts of its history, the national features of economic development in this country. Thailand is one of the most developed regions in Southeast Asia. The rapid economic development of Thailand is associated with economic reforms, rational use of natural resources and its geographical position. Studying the experience of economic and social reforms in Southeast Asia, especially Thailand, is of great scientific and practical importance. In particular, studying the development of Thai industry will be very useful for Tajikistan, which has set accelerated industrialization as its strategic goal.

Key words: *Kingdom of Thailand, Tajikistan, history, economy, politics, factors, reforms.*